

LIETUVOS ŽEMĖS ŪKIO TARYBA

Asociacija, Stoties g. 5, Akademija,
LT-58343 Kėdainių raj., tel. (8 6) 233 5978,
faks. (8 6) 233 5978, el. p. lzumtaryba@gmail.com
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 124110246

LR Ministrui Pirmininkei Ingridai Šimonytei

2021-10-06 Nr. 20211006-1

J.E. LR Prezidentui Gitanui Nausėdai

Kopija

LR Seimo Pirmininkei Viktorijai Čmilytei-Nielsen

PAREIŠKIMAS DĖL NEPASITIKĖJIMO

Sprendimas išreikšti nepasitikėjimą žemės ūkio ministru Kęstučiu Navicku žemdirbių visuomenėje brendo seniai. Tai – ne spontaniškas veiksmas. Sulaukiame vis daugiau raginimų iš ūkininkų, žemės ūkio įmonių vadovų, specialistų, maisto pramonės atstovų tai daryti. Pasigirsta kvietimų protestams. Štai nusigyvenome iki to, kad net Savivaldybių žemės ūkio skyrių darbuotojų asociacija šaukiasi pagalbos dėl susitikimų su Žemės ūkio ministerijos ir jai pavaldžių įstaigų specialistais nebuvimo. Jų nebuvo per šį „ministravimo“ periodą ir su mumis, neskaitant keleto, kurių išsireikalavome patys. Tačiau rezultatas niekinis. Daugiau priešingas.

Vertindama susidariusią situaciją šalies žemės ūkyje, Lietuvos žemės ūkio taryba reiškia susirūpinimą esama Žemės ūkio ministerijos vykdoma politika ir **reiškia nepasitikėjimą žemės ūkio ministru Kęstučiu Navicku bei jo vykdoma veikla:**

- Dėl žemės ūkio srities kompetencijų trūkumo ministro politinio pasitikėjimo komandoje ir artimesnių, geriau asmeniškai suprantamų temų traukos ministro sprendimai balansuoja ant privačių interesų ribos, o delsimas imtis neatidėliotinų veiksmų kelia grėsmę svarbių žemės ūkio sektorių egzistavimui.
- Kitų ES valstybių narių patirtis liudija, jog pasitinkant keliamus naujus iššūkius, žemės ūkio ministerijoms ir jų specialistams yra būtina mokslo įstaigų bei žemės ūkio praktikų pagalba, tačiau dabartinė Žemės ūkio ministerijos vadovybė nuo pirmųjų darbo dienų kūrė iki šiol nebūdingas ir dirbtines kliūtis bendradarbiavimui su mokslo ir žemdirbių bendruomene.
- Šiuo metu ES valstybės narės intensyviai rengia savo BŽŪP strateginius planus, organizuodamos plačias ir skaidrias konsultacijas su ekonominiais ir socialiniais

LIETUVOS ŽEMĖS ŪKIO TARYBA
Kodas 304850472
Stoties g. 5, Akademija
58343 Kėdainių r.

Mob. tel. +370 615 85255
El. paštas: lzumtaryba@gmail.com

A/s LT234010051004295821
Luminor Bank AS

partneriais. Tuo tarpu LR Žemės ūkio ministerija tik imituoja konsultacijas ir diskusijas su žemdirbių savivalda dėl naujojo periodo BŽŪP priemonių.

- Žemės ūkio ministerija deramai neatstovauja Lietuvos žemės ūkio interesams prisitaikymo prie klimato kaitos ir poveikio klimatui mažinimo darbotvarkėje. Vengiama įsijungti į ŠESD'o emisijų iš žemės ūkio vertinimą, ignoruojami konstruktyvūs socialinių partnerių pasiūlymai dėl nacionalinės jų apskaitos metodikos sukūrimo. Žemės ūkio ministerijos neryžtingumas, perleidžiant aplinkosauginių žemės ūkio priemonių kūrimo kompetencijas Aplinkos ministerijai, iššaukia spontanišką žemdirbių nepasitikėjimą ir priešišką šių priemonių atžvilgiu, vietoje to, kad būtų sėkmingai išnaudotas didžiulis šalies žemės ūkio ir mokslo potencialas bei konkurencinės galimybės.
- Vienas iš didžiausių šio finansinio laikotarpio iššūkių Lietuvos žemės ūkiui yra Europos sąjungos Žalioji kursas. Patvirtintos „Bioįvairovės“ strategija ir strategija „Nuo ūkio iki stalo“ kelia labai ambicingus tikslus: sumažinti pesticidų ir trąšų naudojimą, išplėsti ekologinių ūkių plotus, mažinti anglies dvideginio (ekvivalentų) emisiją, didinti bioįvairovę. Nors Lietuvos žemės ūkis yra vienas iš mažiausiai taršių Europos sąjungoje, mūsų nacionaliniuose strateginiuose dokumentuose žemės ūkiui keliami tikslai yra vieni ambicingiausių Europos sąjungoje. Visi šie tikslai turi būti pasiekti nepažeidžiant ES žemdirbių finansinio saugumo ir užtikrinant apsirūpinimą sveiku, saugiu ir įperkamu maistu. Bent jau taip teigiama ES strateginiuose dokumentuose. Aukšti Europos Sąjungos pareigūnai ne kartą yra pasakę, kad vien tik Bendrosios žemės ūkio politikos pinigų šiems tikslams pasiekti neužteks ir žemės ūkiui būtina skirti finansavimą ir iš kitų fondų, visų pirma Europos gaivinimo plano lėšų. Daugelis valstybių taip ir padarė, žemės ūkiui skyrė ženkliai papildomas sumas. Lietuvoje kol kas nėra numatytas pakankamas finansavimas Žaliojo kurso iššūkiams įgyvendinti. Iš Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės žemės ūkiui lėšų iš viso nebuvo skirta. Lietuvos žemės ūkio taryba ne kartą ragino LR žemės ūkio ministeriją ir Vyriausybę skirti papildomas lėšas prisitaikymui prie naujų reikalavimų, teikė tiksliosios ir tausojančiosios žemdirbystės plėtros priemones, bet į prašymus atsižvelgta nebuvo. Šiuo metu pesticidų ir trąšų mažinimo tikslams pasiekti nenumatytas joks finansavimas, vis dar neapsispręsta iš kokių lėšų bus finansuojama Vyriausybės programoje numatyta ekologinių ūkių plėtra, greičiausiai nebus skirta jokia parama žemdirbiams atsisakant naudoti dyzeliną grūdų džiovinimui ir pereinant prie alternatyvių energijos šaltinių. Šie pokyčiai be atitinkamo finansavimo tikrai pablogins Lietuvos žemdirbių būklę, o tai prieštarauja „Bioįvairovės“ strategijos ir strategijos „Nuo ūkio iki stalo“ pagrindinėms nuostatoms. Išskyla pavojus, kad nebesugebėsime Lietuvos gyventojų aprūpinti saugiu ir įperkamumu maistu.
- LR Vyriausybė pripažįsta žemės ūkio modernizavimo, mokslinių ir technologinių inovacijų diegimo būtinybę, akcentuoja atskirties kaime mažinimą, kooperacijos ir gamintojų organizacijų kūrimosi svarbą, tačiau Žemės ūkio ministerijos paramos investicijoms modelis neatitinka keliamų tikslų, nedidina ūkių konkurencingumo, nestiprina jų ekonominio, socialinio bei aplinkosauginio tvarumo elementų balanso. Nekuriamas smulkesnių ir stambesnių prekinių ūkių darnaus bendradarbiavimo modelis.
- Ministras nereaguoja ne tik į žemdirbių organizacijų, bet ir į savo paties sušauktos visuomeninių patarėjų tarybos narių raginimus bendrauti ir bendradarbiauti, sprendžiant aktualius sektoriui klausimus, o ypač tuos, kurių atidėjimas gali turėti labai skaudžių pasekmių ateityje. Patarėjai teikė pasiūlymus Atsigavimo fondui ir LR Vyriausybės planams, bet galiausiai Atsigavimo fondo plane liko tik parama pelkių atkūrimui, dėl

kurios naudingumo kyla tikrai daug pagrįstų abejonių dėl ministro galimų interesų protegavimo.

- Žemdirbių susirūpinimą kelia faktas, kad su žemės ūkiu susijusios studijos ir tyrimai užsakomi ne mūsų universitetams ir institutams, bet fondams, kurių kompetencija nekelia pasitikėjimo (pvz. VŠĮ „Pelkių atkūrimo ir apsaugos fondas“ patikėtas tyrimas „Žemės ir maisto ūkio sektoriaus atsparumo įvertinimas ir didinimas ekstremalių situacijų ir krizių sąlygomis“, o Lietuvos bendrosios žemės ūkio politikos po 2020 m. strateginio plano SPAV (strateginį pasekmių aplinkai vertinimą) atlieka ir vertinimo dokumentus rengia VŠĮ „Aplinkos apsaugos politikos centras“).
- Griaunama žemės ūkio konsultavimo sistema. Toliau proteguojami Žemės ūkio rūmų organizuojami menkos vertės solidžiai finansuojami seminarai, žemdirbių tarpe vadinami „buterbrodiniais“.
- Didelę dalį šalies teritorijos užima nederlingos žemės. Ministras savo iniciatyva nusprendė nuimti apie 7 mln. eurų paramos iš menkausio derlingumo žemių ir tuos pinigus ketvurtiems metams paskirti gerokai didesnio derlingumo žemių, kurių našumo balas yra virš 34,4 – 45,4 ir daugiau, savininkams, tokiu būdu pasmerkdamas skurdui apie 20 tūkstančių ūkininkų.
- Ministras nesugeba matyti šalies žemės ūkio nacionalinio saugumo kontekste, suvokiant jį kaip pagrindinį maisto tiekėją, užtikrinantį jo prieinamumą visiems šalies gyventojams. Priimant nacionalinius įsipareigojimus svarbu įsivertinti esamą situaciją, ypač kitų valstybių kontekste, ir neprisiimti per daug ambicingų, bet ūkiui pražūtingų įsipareigojimų. Atsižvelgus į Žemės ūkio ir maisto organizacijos (FAO-angl.) skelbiamą maistų kainų indeksą, maisto kainos kyla nuolat per pastaruosius dešimt mėnesių, dar net nepradėjus įgyvendinti strategijose numatytų drastiškų ribojimų. Lietuvai, kurios penktadalis gyventojų balansuoja ties skurdo riba, o 7 proc. gyvena skurde, maisto kainų reikšmingas augimas dėl energetinių išteklių kainų augimo ir dėl žemės ūkio produkcijos auginimą varžančių sprendimų, gali būti neramumų katalizatoriumi. Būtina pabrėžti, kad tiesioginėmis išmokomis remiamas vartotojas, t.y. remiamos ūkininko pajamos, kad maistas būtų įperkamas.
- Žemės ūkio ministerijos sprendimai priimami impulsyviai, pilnai neįvertinus būsimų sprendimų rezultatų pasekmių - įvairių asociacijų pasiūlymai yra atmetami ir ignoruojami, ko pasekoje tas pats įsakymas gali būti keičiamas keletą kartų (mėšlo ir srutų tvarkymo aplinkosaugos reikalavimų aprašas, pasėlių deklaravimo taisyklės, PPIS sistema).
- Žemės fondo duomenimis, šalyje yra nenaudojama 24 proc. ariamos žemės. Tačiau Lietuvos šalies žemdirbiai privalės biovairovės išsaugojimui papildomai palikti dar 3 ar 4 proc. ariamos žemės. Tuo tarpu šalims, turinčioms didesnę kaip 50 proc. miškingumą (Suomijai, Švedijai, Slovėnijai ir kaimyninėms Latvijai bei Estijai) Reglamente numatytos šios priemonės taikymo išimtys. Žemės ūkio ministerija Lietuvos situacijos ES institucijoms nepristatė ir dėl išimčių nesiderėjo.
- Žemdirbiškos organizacijos ir jų demokratiškai išrinkti atstovai lieka tik socialinių partnerių sąrašuose, nekviečiami į darbo grupes, sprendžiančias žemės ūkio bei kaimo ne tik einamuosius, bet ir perspektyvinius klausimus. Dar daugiau. Dėl Lietuvos kaimo plėtros 2014-2020 metų programos įgyvendinimo Stebėsenos komiteto, kurio funkcijos ir sudarymo principai yra nustatyti ES Reglamentu, sudėties, patvirtintos LR Vyriausybės nutarimu ir fiksuotos galiojančioje Kaimo plėtros programoje, kuri suderinta su Europos Komisija, žemės ūkio ministras parengė LR Vyriausybės nutarimo projektą – keisti

Stebėsenos komiteto sudėti, eliminuojant organizacijas, pasipriešinusias lėšų ūkių modernizavimui pagal sektorius, kurios niekur nebuvo derintos, paskirstymui. Žemdirbių savivaldos organizacijos nepritarė siūlymams skirti po 18 mln. eurų kiaulių, paukščių ir uždaro grunto sektoriams be įsipareigojimo plėsti gamybą ir be galimybių kurtis naujiems ūkiams. Uždaro grunto įmonei (žiemos šiltnamiui) sudaryta sąlyga gauti 12 mln. eurų, kai tuo tarpu visiems kitiems Lietuvos uogų, daržovių, sodų ūkiams skirta 13,4 mln. eurų.

- Žalioji kursas yra visuomenės užsakymas politikams, mes pritariame judėjimo link tvarumo krypties, tačiau liūdina tai, kad planuojama priimti nacionalinius įsipareigojimus neįvertinus savo situacijos, neatsižvelgiant į kitų valstybių kontekstą ir nenumačius skubotų sprendimų pasekmių. Mes jau dabar esame žalumo kelyje. Tačiau labai apmaudu, kad pristatant EBPO rekomendacijas aplinkosaugos srityje, viešai buvo pasidžiaugta, jog labai gerai, kad Lietuvoje beveik nebeliko gyvulininkystės. Bet štai spalio 20 d. bus atnaujintas Baltijos jūros veiksmų planas. Jame ir ateičiai numatoma patvirtinti neproporcingai Lietuvai nustatytus azoto ir fosforo išmetimų į Baltijos jūrą tikslus. Be to, atnaujinamo plano projekte pripažįstami Helsinkio konvencijos III priedo 2 dalies pakeitimai, nors Lietuvos Seimas šių pakeitimų iki šiol neratifikavo. Žemės ūkio ministerija savo nuomonės neišsakė ir tokiu būdu tam pritarė.
- Yra paskelbtos kelios poveikio vertinimo studijos (atliko JAV, Prancūzijos nacionalinis žemės ūkio tyrimų institutas, Portugalija, Jungtinis tyrimų centras prie EK), paskutinės - Vokietijos Kylio universiteto. Visos jos parodė, kad strategijos Nuo ūkio iki stalo įgyvendinimo pasekmės Europos žemės ūkiui bus skaudžios. Remdamosi šiais vertinimais, valstybės planuoja nacionalinius įsipareigojimus. Lietuva neatliko ir neatlieka jokio vertinimo. Tai Žemės ūkio ministerijos pirmasis darbų baras. Valstybė žemės ūkį turėtų matyti pirmiausia kaip maisto augintoją. Šiais neramiais laikais maisto prieinamumas gali labai greitai tapti pirmo būtinumo klausimu.
- Jeigu strategijos nebuvimas kiaušinių klastojimo yra strategija, tai toks požiūris negali tenkinti Lietuvos visuomenės. Turint tokį žemą apsirūpinimą kiaušienėmis ne tik kad reikia užduoties pakelti kiaušinių klastojimą, bet ir sudaryti paskatinamųjų priemonių grandinę jos atgaivinimui mažose fermose. Gamyba atsigauna Italijoje, Prancūzijoje, Belgijoje, Lenkijoje ir kt. Pas mus ne tik kad nėra siekių, veiklos krypties, bet ir neskiriamas dėmesys.
- 1 ha žemės ūkio naudmenų Lietuvoje beliko 0,196 sąlyginio galvijo. Tai 9 k. mažiau nei galima laikyti neteršiant gamtos. Štai 2000 m. sausio 1 d. melžiamų karvių turėjome 494 tūkst., bulvių prikasėme 1,8 mln. tonų, o 2021 m. karvių beliko 232 tūkst., o bulvių 2020 m. teprikasėme tik 332 tūkst. tonų. Išskyrus Europos pinigų dalybas, jokie gamybos smukimo sustabdymo planai nerengiami. Nėra skaičiais, mokslo žiniomis bei praktika pagrįstos nacionalinės pozicijos ir ji neruošiama. Vadovaujamesi bendromis ES rekomendacijomis. Žmonės pasimetę, apatiški. Ypač kaime. Politika be ekonomikos prives Lietuvą prie labai sunkių pasekmių. Ministerija niekaip nesiima inventorizuoti – kiek Lietuvoje yra tikrų ūkininkų ir kiek išmokų gavėjų, įskaitant ir „sofos“ ūkininkus.
- Vienu iš LR aštuonioliktosios Vyriausybės programos prioritetų numatytos „tvartos žemės ūkio, akvakultūros ir maisto gamybos sistemos“. Vyriausybė taip pat planuoja didelį dėmesį skirti darniai Lietuvos regionų plėtrai. Visa tai neįmanoma be aukštos kvalifikacijos, naujausias žemės ūkio verslo tendencijas ir inovacijų galimybes žinančių specialistų. Skaičiai rodo, kad tendencijos yra itin blogos ir regionuose greitai neliks agronomų, hidrotechnikų, žemės ūkio inžinierių, gyvulininkystės specialistų ir kitų svarbių žemės ūkiui darbuotojų ir verslo kūrėjų. Žemės ūkio ministerija nerodo dėmesio

aukštos kvalifikacijos specialistų rengimui bei esamų perkvalifikavimui. VDU Žemės ūkio akademija šiemet pradėjo organizuoti parengiamąsias studijas, kuriomis siekiama regionų jaunimui sudaryti galimybes papildomai pasiruošti studijuoti universitete žemės ūkiui svarbiose studijų programose. Šią iniciatyvą remia žemės ūkio verslas ir Lietuvos gyventojai. Žemės ūkio ministerija prie šios iniciatyvos neprisidėjo. Lietuvoje vidutinis ūkininko amžius – 58 metai, manome, kad įgyvendinti Europos žaliojo kurso ir kitus žemės ūkiui keliamus reikalavimus be jaunųjų ūkininkų ir aukštos kvalifikacijos specialistų nepavyks.

Lietuvos žemės ūkio tarybos pirmininkas

Jonas Vilionis

Lietuvos žemės ūkio tarybos nariai:

Lietuvos ūkininkų sąjunga
Lietuvos žemės ūkio bendrovių asociacija
Lietuvos pieno gamintojų asociacija
Lietuvos grūdų augintojų asociacija
Lietuvos nederlingų žemių naudotojų asociacija
Lietuvos juodmargių galvijų gerintojų asociacija
Lietuvos veislinių kiaulių augintojų ir gerintojų asociacija
Lietuvos žaliųjų galvijų gerintojų asociacija
Lietuvos arklių augintojų asociacija
Lietuvos žemės ūkio kooperatyvų asociacija

Lietuvos ekologinių ūkių asociacija